

دیدگاه

شماره: ۱۰۶۲	موضوع: اقدامات زیرساختی چین در توسعه تجارت دیجیتال؛ درس‌هایی برای ایران
تاریخ: ۱۴۰۲/۱۲/۲۱	
تهیه و تنظیم: فائزه مرادی حقیقی	
توضیح اجمالی:	
طبق آخرین گزارش آنکتاد در حوزه اقتصاد دیجیتال، دو کشور ایالات متحده و چین که روی هم ۷۵ درصد از کل پتنت‌های مربوط به فناوری‌های زنجیره بلوکی، ۵۰ درصد از هزینه‌های جهانی اینترنت اشیا و بیش از ۷۵ درصد بازار جهانی رایانش ابری عمومی را به خود اختصاص داده‌اند، این انقلاب را رهبری می‌کنند (سهم اروپا تنها ۴ درصد است). ارزش اقتصاد دیجیتال چین در سال ۲۰۲۲، به اندازه بیش از ۵۰ تریلیون یوان (حدود ۶.۹۹ تریلیون دلار آمریکا) رسید و رشد سالانه ۱۰.۳ درصدی را ثبت کرد که بسیار بالاتر از رشد ۵.۳ درصدی تولید ناخالص داخلی این کشور بوده است (اقتصاد دیجیتال ۴۲ درصد تولید ناخالص داخلی چین می‌باشد). در چین، تاریخ تجارت دیجیتال را می‌توان به سه مرحله تقسیم کرد: تجارت الکترونیک (۱۹۹۸-۲۰۱۲)، تجارت الکترونیک فرامرزی (۲۰۱۳)، و مرحله تجارت دیجیتال فعلی. علیرغم شروع نسبتاً دیر چین، این کشور از سال ۲۰۱۰ رشد سریعی را در تجارت دیجیتال تجربه کرده است، به طوری که واردات و صادرات تجارت الکترونیک به ۲۶.۹۹۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ رسید که نشان دهنده افزایش ۳۸.۳ درصدی نسبت به سال قبل است. چین برای پیشبرد توسعه اقتصاد دیجیتال در آخرین برنامه پنج سال خود، سه هدف ذیل را مورد تاکید قرار داده است: <u>تسریع در گسترش اقتصاد دیجیتال و حکمرانی در این حوزه</u>: تا سال ۲۰۲۵، اقتصاد دیجیتال می‌بایست در حالت توسعه کامل قرار گیرد و ارزش افزوده صنایع اصلی این بخش از ۷.۸ درصد کل تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰ به ۱۰ درصد تا سال ۲۰۲۵ رشد کند؛ <u>ارتقای تحول دیجیتال در سراسر صنایع</u>: این طرح بر پیشرفت نوآوری دیجیتال، تشویق تحول جامع در بخش‌های کلیدی و ترویج ادغام فناوری دیجیتال با صنایع سنتی تمرکز دارد؛ <u>ایجاد زیرساخت‌های هوشمند و افزایش استفاده از داده‌ها</u>: تلاش‌ها شامل تسریع توسعه زیرساخت شبکه اطلاعات، ایجاد مراکز داده بزرگ یکپارچه، ترویج گردش داده‌ها، تقویت صنعت خدمات داده، و تشویق توسعه مکانیسم‌های جدید استفاده از داده‌ها است.	
نکات کلیدی:	
باتوجه به اهمیت اقتصاد دیجیتال در شکل‌گیری رویه‌های تجاری، ضرورت دارد تا از تجربه کشورهای موفق این حوزه در راستای تکامل گذار به اقتصاد و تجارت دیجیتال در ایران نیز بهره‌برداری شود. در حال حاضر می‌توان تقویت زیرساخت‌ها، دیجیتالی‌سازی صنایع و قانون‌گذاری مؤثر را جزء ضروری‌ترین اقدامات پیش روی ایران ارزیابی نمود. در این میان توجه به تجربیات و دستاوردهای چین نیز به‌عنوان یک کشور موفق در عرصه اقتصاد و تجارت دیجیتال می‌تواند راهگشا باشد. مصادیق مهم‌ترین اقدامات زیرساختی چین در حوزه اقتصاد و تجارت دیجیتال که می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های داخلی مورد توجه قرار گیرد، در توصیه‌های ذکر شده است. ۱- ضرورت سرمایه‌گذاری قابل توجه در زیرساخت دیجیتال: سرمایه‌گذاری گسترده چین در اتصال پهنای باند، به‌ویژه در مناطق روستایی و توسعه‌نیافته، تسهیل نرخ نفوذ بالای تلفن همراه، و اولویت صنعت مخابرات با سرمایه‌گذاری در تجهیزات الکترونیکی و نرم‌افزارها می‌بایست در هدایت جریان سرمایه در ایران مورد توجه قرار گیرد. ۲- اهمیت توجه به مدیریت داده‌ها: تشکیل یک زنجیره تأمین داده جامع با افزایش توانایی در جمع‌آوری، مدیریت و تجزیه و تحلیل داده‌ها، در کنار سیاست‌های محدودکننده جریان داده‌های فرامرزی (الزامات بومی‌سازی داده‌ها برای بانک‌ها و بیمه‌ها) باهدف حفاظت از داده‌ها در دوران تکمیل زیرساخت‌های امنیتی دیجیتال طبق تجربه چین، می‌تواند دوران گذار به اقتصاد دیجیتال برای ایران را با زمینه‌های امنیتی مطمئن‌تری به پیش برد. ۳- لزوم بهبود قابلیت حاکمیت دیجیتال: بر اساس تجربه چین، ارتقای سطح قانون‌گذاری اقتصاد دیجیتال از طریق وضع مقررات امنیت سایبری، قانون مبارزه با رقابت ناعادلانه و قوانین تجارت الکترونیک، در کنار افزایش کارایی اداری از طریق ساخت دولت دیجیتال در دو سطح مرکزی و محلی، می‌تواند توانمندی ایران در حوزه پیش‌نیازهای حاکمیت دیجیتال را تقویت کند. ۴- ضرورت ایجاد محیط نظارتی مطلوب: رونق صنایع دیجیتال در چین از طریق اجرای مقررات توانمندسازی سرمایه‌گذاری دیجیتال در توسعه فین‌تک یا فناوری مالی، کاهش موانع و محدودیت‌های ورود به بازار محصولات مرتبط با «اینترنت پلاس» در بخش‌های حکومتی، بهداشت و درمان و آموزش و رویکرد نظارتی ساده در فعالیت‌های دیجیتالی باهدف کارآفرینی و نوآوری به‌جای محدودیت و کنترل، می‌بایست در	

دیدگاه

شکل گیری و مدیریت محیط نظارتی این حوزه در ایران مورد توجه قرار گیرد.

۵- توجه به اهمیت هماهنگی میان - سازمانی: یکی از مهم ترین پیش نیازهای موفقیت سیاست گذاری در حوزه اقتصاد و تجارت دیجیتال برای

ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه، ایجاد هماهنگی میان ارکان و نهادهای موازی سیاست گذار و مجری است. این اقدام هزینه های اضافی را کاهش و کارآمدی سیستم در ابعاد مختلف را افزایش می دهد. در حال حاضر در چین «شورای دولتی»^۱ (شامل کمیسیون ملی اصلاحات و توسعه (مسئول هماهنگی بین بخشی، رشد و بازسازی اقتصاد)، وزارت علوم و فناوری (مسئول تحقیق، توسعه و نوآوری)، وزارت صنعت و فناوری اطلاعات (طراحی و اجرای سیاست صنعتی)، وزارت امنیت عمومی (مسئول امنیت عمومی دیجیتال و جرایم سایبری، داده ها و ارتباطات) و وزارت دفاع (برنامه اختصاصی حسابداری و حسابرسی دیجیتالی در سراسر کشور)) به عنوان نهاد مسئول باهدف هماهنگی بین ارگان های دولتی انتخاب شده و از این طریق اقدامات متداخل و متعارض به حداقل کاهش یافته است.

۶- لزوم زمینه سازی همکاری دیجیتالی مؤثر بین شرکت ها: یکی از مهم ترین پیش نیازهای موفقیت سیاست گذاری های عرصه اقتصاد و تجارت

دیجیتال برای ایران، فراهم کردن زمینه همکاری های راهبردی میان شرکت های فعال این حوزه است. طبق تجربه چین، ایجاد ارزش مشترک با اتخاذ یک معماری داده دیجیتالی فعال تر افقی از طریق ترویج سه مدل همکاری، از جمله به اشتراک گذاری داده ها^۲، ائتلاف سازی^۳، و پلتفرم های سوپر اپ^۴ توانسته است مقدمات همکاری دیجیتالی کاربردی میان شرکت ها را فراهم آورد.

۷- ضرورت توجه به سیاست گذاری حمایتی دولت در حوزه تجارت الکترونیک و پرداخت های موبایلی: دوران گذار به اقتصاد دیجیتال

برای ایران نیازمند سیاست گذاری های حمایتی از سوی دولت است. تجربه سایر کشورها از جمله چین نشان داده است که این حمایت های هدفمند می تواند کیفیت تحقق اهداف این حوزه را دگرگون کند. تجربه چین در سیاست گذاری حمایتی دولت شامل مواد ذیل می شود: پذیرش گسترده پرداخت های دیجیتال و شیوه های تجارت الکترونیکی به واسطه اقدامات حمایتی در قالب برنامه های پنج ساله با تمرکز بر تجارت الکترونیک و مشوق های سرمایه گذاری؛ سرمایه گذاری در حوزه لجستیک را با اعطای زمین برای راه اندازی انبارها؛ ایجاد مناطق آزاد تجاری باهدف تشویق تجارت الکترونیک فرامرزی؛ پذیرش سیستم های آنلاین یکپارچه در مناطق آزاد تجاری نظیر هانگژو باهدف پردازش و ترخیص سریع تر گمرک؛ راه اندازی تالارهای گفتگو برای تعامل منظم با صنعت و اقدامات سیاستی برای هدایت پرداخت های دیجیتال.

^۱ State Council

^۲ Data sharing Model

^۳ Coalition-Building Model

^۴ Superapp Platform Model